

Po obojetné souhlásce **l** píšeme uvnitř slov obyčejně měkké **i/í**.

Ve vyjmenovaných slovech **Slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, lýko, lýtko, lyže, vzlykat, lysý, plyš, pelyněk** a ve slovech s nimi příbuzných však píšeme po **l** tvrdé **y/ý**.

Ke kartičkám s vyjmenovanými slovy přiřadte kartičky se slovy příbuznými.

7. *Doplňte. Odůvodněte pravopis.*

a) nesplněn_ sl_ b, ml_ nek na kávu, l_ skové oř_ šky, pl_ nová kamna, léč_ vá b_ lina, nové l_ že, sb_ rat b_ liny, b_ ložravý b_ k, kob_ lka př_ šla, l_ že zmrzl_ nu, l_ vance s borů_ kami, L_ sá nad Labem, L_ tomyšl, bl_ zký kostel, pol_ kal lék_, nesl_ chaná událost, jedovat_ l_ kovec, pl_ tval časem

b) bolestivé l_ tko, pl_ šová koč_ čka, uml_ t mouku, bab_ kové l_ sty, b_ střina ub_ há, hb_ tý Zb_ něk, rozb_ l sklen_ čku, vš_ chni ob_ vatelé, bl_ ská se čistotou, pol_ bil ho na čumáček, hořk_ jako pel_ něk, b_ t u bab_ čky, zab_ l mouch_, b_ lá růže, l_ pové l_ stí

Procvičujte si abecedu:

- Lístečky s napsanými písmeny abecedy srovnajte tak, aby každý řádek začínal samohláskou. Říkejte abecedu po částech zpaměti.
- Říkejte celou abecedu zpaměti. Říkejte abecedu tak, že každý řekne dva (tři, čtyři) názvy písmen a pak pokračuje další žák/žákyně.
- Srovnajte podle abecedy vyjmenovaná slova po **b**.
- Napište na lísteček ke každému písmenu abecedy jedno slovo.
- Lístečky zamíchejte a slova seřadte podle abecedy.
- Proč se učíme abecedu? Kdy se bez znalosti abecedy neobejdeme?
- Napište abecední seznam žáků:
Žáček, Adam, Klouček, Špetlík, Pejšek, Louda, Haken, Bečka, Čech, Dvořáčková, Motýčková, Bendová, Egrtová, Krejčí, Fialová, Zima

8. *Do neúplných větných celků doplňte vhodná slova z nabídky.*

Při bouři se _____ a burácí hrom. Maminka se chystá _____ kávu. Pytlák _____ oko na zajíce. Cílem naší vycházky je _____ hora. Pod kůrou stromu je _____. _____ je plná oříšků. Před představením se herec _____. _____ si staví hnízdo v rákosí. Lukavec je _____ vesnice. Kočička se k Lukášovi _____.

Nabídka: líska, ličí, mlít, blýská, lýko, Lysá, lísá, nalíčil, blízka, lyska.

PODSTATNÁ JMÉNA

Opakování

1. U JESLIČEK

Podívejte! Jeden **král** kráčí vedle **velblouda**. Druhého a třetího přivázejí v parádním **voze**. Přišel i **lovec**. Odložil **kopí** a **psa** nechal stát vedle **jelena**. Na **oslátku** přispěchal **pekař** s čerstvým **koláčem**.

Hospodyně nese v **košíku** **slíпку**. **Ovčák** vede **jehňátko** a píská na **píšťalu**.

a) Přečtete z článku podstatná jména a napište je do tří sloupců:

názvy osob

názvy zvířat

názvy věcí

král

velblouda

voze

b) Ukažte na všechna podstatná jména slovy **ten**, **ta**, nebo **to**.

Slova **ten**, **ta**, **to**, **ti**, **ty**, **ta** se nazývají ukazovací **zájmena**.

2. Říkejte podstatná jména.

a) názvy **osob**, které vídáš cestou do školy: _____

názvy **osob**, které máš rád/a: _____

b) názvy domácích **zvířat**: _____

názvy **zvířat**, která jsi viděl/a v zoo: _____

c) názvy **věcí**, které máš ve školní tašce: _____

názvy **věcí**, které vidíš v přírodě: _____

Říkejte např.: Slovo **hruška** je název věci, je to podstatné jméno.

Podstatná jména jsou **názvy osob, zvířat a věcí**.

Můžeme na ně ukázat ukazovacími zájmeny **ten, ta, to** v čísle **jednotném** a **ti, ty, ta** v čísle **množném**.

3. Vypište podstatná jména z vyjmenovaných slov po **b** a po **l**. Je slovo **obyčej** název osoby? Je to název zvířete? Do které skupiny názvů ho tedy zařadíte?

Podstatnými jmény jsou také názvy vlastností (např.: **krása, chytrost, mládí**) **i dějů a činností** (např.: **děšť, obyčej, čtení, plavání, skok**).

4. Řekněte podstatná jména příbuzná se slovy: a) kreslit, psát, fotografovat,
b) pilný, líný, odvážný.

Rod podstatných jmen

1. A LÉTA BĚŽÍ...

I **dědeček** byl kdysi **batoletem**, **kloučkem** a **mladíkem**. Také **babička** bývala **nemluvnětem**, **děvčátkem** a **mladicí**.

Starý **kůň** byl **hříbětem**, **pes štěnětem** a **kočka kotětem**. A stoletá **lípa** na **návsi** byla **útlým stromečkem**.

Přečtěte podstatná jména a napište je na tabuli do tří sloupců podle toho, jak na ně můžeme ukázat.

ten
dědeček

ta
babička

to
batole

2. Určete rod podstatných jmen ze cv. 1.

Říkejte: **Ten dědeček** – dědeček je podstatné jméno rodu **mužského**.

Ta babička – babička je podstatné jméno rodu **ženského**.

To batole – batole je podstatné jméno rodu **středního**.

3. Tvořte otázky. Vyvolaný žák řekne nebo přečte odpověď a další doplní příklad.

- ① U podstatných jmen rozlišujeme **trojí rod**: rod **mužský**, rod **ženský** a rod **střední**.
- ② Na podstatná jména **rodu mužského** můžeme v čísle jednotném ukázat zájmenem **ten** (např.: *ten dědeček, ten pes, ten strom*).
- ③ Na podstatná jména **rodu ženského** můžeme v čísle jednotném ukázat zájmenem **ta** (např.: *ta maminka, ta laň, ta jabloň*).
- ④ Na podstatná jména **rodu středního** můžeme v čísle jednotném ukázat zájmenem **to** (např.: *to dítě, to kotě, to sluníčko*).
- ⑤ Rod podstatného jména určíme tak, že si řekneme jeho tvar, který označuje jednu osobu, jedno zvíře nebo jednu věc, např.:
lékařů – *ten lékař* (podstatné jméno *lékař* je rodu mužského).

4. Několik podstatných jmen vypište do sloupců podle rodů.

Hodina má šedesát minut. Koně přeskočili překážku. Les byl plný hub. Nezasedli jsme vám místo? Otevřete okna! U brány stál voják. Ve městě jsou dvě divadla. Podtržená slova opište do sešitů. Přijela teta s bratranci.

rod mužský
koně

rod ženský
hodina

rod střední
místo

Životnost podstatných jmen

1. POHÁDKOVÁ HOSTINA

Smíme vás pozvat na pohádkovou svatební hostinu? Budou se podávat **jeleni**, **zajíci** a **bažanti**. **Kuchaři** pekli, dusili a nadořovali. Připravili nejvybranější lahůdky.

Z **pekáčů** a **hrnců** se kouří. To to voní! **Pekaři** napekli plné **koše** křupavých **rohlíčků** a křehkých **koláčků**. **Cukráři** upekli dvanáctiposchodové **dorty**. **Lokajové** pobíhali kolem **stolů**. **Muzikanti** si naladili **nástroje** a vesele vyhrávali.

a) Přečtěte podstatná jména rodu **mužského**.

b) Rozdělte je do dvou sloupců podle toho, kterým zájmenem na ně ukážeme:

podstatná jména r. m.,
na která v mn. č.
ukazujeme **ti**

podstatná jména r. m.,
na která v mn. č.
ukazujeme **ty**

c) Co označují podstatná jména v prvním sloupci a co ve druhém sloupci?

Životnost určujeme jen u podstatných jmen rodu **mužského**. Podstatná jména, která označují osoby a zvířata, jsou životná, ostatní jsou obvykle neživotná.

Podstatná jména jako *strašák*, *sněhulák*, *drak* řadíme k životným.

Podstatná jména označující množství živých bytostí (např.: *národ*, *lid*, *zástup*, *dobytek*, *hmyz*) jsou neživotná.

2. Připojte ke každému podstatnému jménu vhodné ukazovací zájmeno (**ten, ta, to**) a určete rod. U rodu mužského určete i životnost nebo neživotnost.
Např.: *den* – podstatné jméno rodu mužského, neživotné.

den, *chaloupka*, *hospodyňka*, *Václav*, *květ*, *pravítko*, *led*, *košík*, *laň*, *oko*, *keř*, *lampička*, *ptáček*, *koleno*, *pohádka*, *voják*, *slabikář*, *žížala*, *hříbátko*, *Jakub*, *slon*, *dub*, *škola*, *dům*, *vlk*, *traktor*, *křeslo*, *zmrzlina*, *prodavačka*

3. Odůvodněte pravopis modře vytištěných písmen a napište jako diktát.

Co si u nás štěbetají vrabci na střeše? Třeba to, že babka Drobková dostala novou škrabku na brambory. Pan Chaloupka šel ráno k vodě, ale nechytil ani rybku. Cestou domů však našel dva hříbky. Děda Čermák si uložil mosazné šroubky tak důkladně, že už je nenašel.